

Posudek bakalářské práce Andrey Chlaňové
Jazyková analýza titulků v deníku Metro

Bakalářská práce Andrey Chlaňové přispívá k poznání problematiky specifické složky žurnalistických textů – novinových titulků. Jedná se o poměrně komplexní jazykovou analýzu založenou na materiálu, který autorka shromáždila vlastní excerpci. Ne náhodou byly zvoleny titulky z deníku Metro; u tohoto periodika lze totiž názorně dokumentovat určité vývojové tendence, které se projevují i v dalších současných textech spadajících rovněž do publicistického stylu.

Práce je celkově poměrně přehledná, má logickou výstavbu a je psána srozumitelným stylem. Po spíše obecně pojatých kapitolách věnujících se vymezení publicistického stylu, publicistickým stylovým prostředkům, novinovým titulkům, jejich druhům a funkcím následují oddíly zaměřené na konkrétní analýzu. Ty podávají přehled druhů titulků vyskytujících se v deníku Metro v jednotlivých zkoumaných letech a analyzují je z hlediska lexikálního, syntaktického a pravopisného a rovněž z hlediska jejich vztahu k obsahu článku. Tematicky A. Chlaňová navazuje na jiné, především studentské práce věnované analýze novinových titulků, jejichž přehled podává v samostatné kapitole. V závěru práce jsou akcentovány především rozdíly mezi jednotlivými ročníky, které spočívají zejména v užívání podtitulků, automatizovaných vyjádření, vět tázacích a rozkazovacích; nejvýraznější odlišnosti se pak týkají užívání parcelace. Na úkor přehlednosti je někdy skutečnost, že jednotlivé titulky jsou ve výčtech oddělovány čárkami; zvláště u titulků skládajících se z více větných ekvivalentů by bylo vhodnější oddělovat titulky některým výraznějším prostředkem, např. středníkem.

Je třeba ocenit výběr excerpovaných ročníků (1997, 2008 a 2014), který vhodně odráží změny koncepce celého deníku. Ze zmíněných ročníků byla náhodně vybrána jen určitá vydání, nejedná se tedy o excerpce všech titulků uveřejněných v daném roce, což považuji v tomto případě za dostačující, avšak rozsáhlejší excerpce by pravděpodobně přinesla další pozoruhodné výsledky.

S ohledem na zaměření práce je úvodní vymezení publicistického stylu a publicistických stylových prostředků náležité, je však otázka, zda by nemělo být stručnější a zároveň úžeji pojaté, jelikož se jedná většinou pouze o výtah informací ze stylistických učebnic a dalších příruček, nikoli např. o jejich kritické zhodnocení. Bylo by rovněž přínosné tyto teoretické poznatky více využít při samotné analýze (lze ve zkoumaném materiálu doložit např. projevy intertextovosti, případně mediální dialogické sítě?). Naopak kladně hodnotím část 3.4 *Dělení titulků z různých hledisek*, v níž se autorka již snaží přihlížet ke konkrétnímu materiálu analyzovanému dále v praktické části práce.

Pokud jde o praktickou část bakalářské práce, bylo by vhodné objasnit, z jakých důvodů se autorka rozhodla pro řazení jednotlivých jazykových rovin v pořadí: lexikální, syntaktická, pravopisná. Analýza roviny lexikální se týká kromě přejatých slov, metafory a metonymie, frazémů a expresivních výrazů rovněž problematiky apelativ a proprií. Zaměřuje se pouze na jeden vybraný aspekt, a to na náhradu proprií apelativy, nikoli např. na funkci proprií, což by mělo být jasněji vymezeno. Na s. 32 není zřejmé, kde je v titulku *Kytara. Chtěli ho, tak se do Prahy vrátil* „apelativum označující povolání, funkci či činnost, kterou daná osoba vykonává“. Zvláště kap. 6.1 pak působí někdy až dojmem „telefonního seznamu“; uvedené příklady jsou okomentovány pouze velice stručně. Z kapitoly syntaktické je stěžejní analýza parcelace, díky níž autorka dobře dokumentuje stěžejní vývojový rys deníku Metro.

Především v závěru práce se ukazuje, že výsledkům provedené analýzy by z hlediska přesvědčivosti prospělo jakékoli alespoň procentuální (lépe statistické) zpracování. Objevují se tak pouze neurčitá shrnutí a hodnocení typu „jsou více využívány“, „zvyšuje se“, „výrazný nárůst“. Čtenáře by rovněž mohlo zajímat, zda lze zaznamenat určité jazykové rozdíly mezi autory jednotlivých článků (pokud předpokládáme, že autor článku je totožný s autorem jeho titulku). Pokoušela se autorka zjistit přímo v redakci deníku, zda je psaní titulků spojeno s nějakým interním pravidlem, případně kdo do jejich podoby zasahuje a jak vznikne výsledná podoba?

Další připomínky jsou již drobnějšího rázu: v práci se vyskytuje několik překlepů (s. 29 *potlačení funkci* místo *potlačení funkce*; s. 39 ř. 1 nadbytečné sloveso *je*; s. 51: *K vývoji však došlo* místo *došlo*), věta na s. 38 obsahuje protimluv: „*Nejčastěji se jedná o neslovesné frazémy, které obsahují sloveso*“. V obsahu chybí položka 3. *Titulky*, odkazy na poznámky pod čarou nejsou vždy umístěny z hlediska pozice u interpunkce jednotně (např. na s. 9), více pozornosti mohla autorka věnovat také odkazům na jednotlivé kapitoly (odkazuje se např. pouze obecně na teoretickou a praktickou část, nikoli na konkrétní kapitoly). V části věnované vývoji titulků vypadla informace o století, kterého se Bartošková citace týká.

Lze konstatovat, že A. Chlaňová zpracovala zadané téma uspokojivě a poměrně komplexně. Některé uváděné titulky však naznačují, že by bylo možné věnovat pozornost ještě některým dalším aspektům (např. užívání číslovek, zkratek atp.); pro účely bakalářské práce považují však daný výběr jevů za dostatečný. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze 29. 5. 2015

Mgr. Veronika Štěpánová
vedoucí práce